

Bez prava glasa, bez zaposlenja

OMOGUĆITI IM DA POMOGNU SEBI:
Čeka li i djecu sudbina očeva

Sagovornici *Monitora*, raseljeni Romi i Egipćani sa Kosova, objašnjavaju kako ne mogu da nađu posao otkako su uzeli status stranca kako bi ostali u Crnoj Gori, iako imaju pravo na rad. U većini slučajeva poslodavci, najčešće javna preduzeća, im traže državljanstvo. Status stranca znači da ne mogu da glasaju. „Da možemo, našli bi nam posao“, kažu neki od njih

Porodica Kurteši jedna je od mnogobrojnih koja je tokom ratnih dešavanja izbjegla sa Kosova i pokušala da utočište nađe u Crnoj Gori. Iako je prošlo gotovo 15 godina otkako su stigli odrasli članovi ni dalje nemaju posao. Posao nemaju ni mnogi drugi koji su sticanjem statusa stranca sa stalnim nastanjenjem iskoristili pravo koje im je dato da ostanu u Crnoj Gori.

Ramadan Kurteši (41) kaže da je skoro nemoguće da se zaposli sa statusom stranca. Već dvije godine uzalud traži posao. Stekao je pravni status stranca sa trajnim nastanjenjem prije dvije godine.

„Radio sam u Javnom preduzeću *Čistoća* šest godina, dok mi, prije dvije godine, nijesu rekli da moram da napustim posao jer nemam državljanstvo”. U J.P. *Čistoća* su mu, kako kaže Kurteši, rekli da će ga opet zaposliti čim reguliše pravni status.

„Dva puta sam išao na Kosovo kako bi što prije prikupio sva potrebna dokumenta a to me je koštalo dosta”, priča. U *Čistoću* ga više nijesu primili i pored obećanja koje je i kasnije dobijao.

Posao je potom tražio i u gradskoj deponiji, odnosno reciklažnom centru. I tamo je odbijen. „Rekli su mi da neće nikoga da zaposle bez državljanstva i da ja i ostali koji imamo pravni status stranca sa stalnim nastanjenjem ne možemo biti zaposleni kod njih”.

Ramadan Kurteši skuplja sekundarne sirovine da bi prehranio šestočlanu porodicu. „Od toga se ne može živjeti”.

Njegova dva sina koja idu u školu ponekad odsustvuju sa nastave jer nemaju šta da obuku i ne mogu gladni da sjede u klupama.

Tokom 2009. godine Vlada Crne Gore je u saradnji sa UNHCR-om i Delegacijom EU u Crnoj Gori, usvojila *Akcion plan za trajno rješavanje statusa raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova* koja borave u Crnoj Gori. Ovaj status bi trebalo da im omogući pristup istim pravima koja imaju i građani Crne Gore, osim prava glasa i prava da budu birani na političke funkcije.

Monitor se uvjerio na terenu da to nije tako, barem

kada je u pitanju zapošljavanje.

Serdan Baftijari, student diplomatije na fakultetu Političkih nauka ispričao je za *Monitor* kako mu je skraćeno pravo da radi posao koji voli zato što ima status stranca.

Prijavio sam se na konkurs za održavanje demokratskih radionica koji je NVO *Forum MNE* objavio na sajtu. *Forum* u

Ramadan Kurteši: „Rekli su mi da neće nikoga da zaposle bez državljanstva i da ja i ostali koji imamo pravni status stranca sa stalnim nastanjenjem ne možemo biti zaposleni kod njih”

saradnji sa Skupštinom Crne Gore realizuje *Demokratske radionice*.

Baftijari je, kaže, dugogodišnji volonter i aktivista *Foruma MNE*.

„Već sam kroz par njihovih projekata prošao razne obuke za rad sa mladima gdje sam usvojio vještine i znanje koje je potrebno da bi održavao te radionice sa djecom.”

Kaže da je bio veoma iznenađen informacijom da nije primljen. „Iz *Foruma MNE* kazali su mi da

je neophodno da imam državljanstvo Crne Gore”. Baftijari je zabrinut za svoj budući angažman u nekoj od institucija u kojima bi mogao da obavlja poslove iz svoje profesije.

Jednaka prava nijesu obezbijeđena licima sa statusom stranca, smatra **Andrija Đukanović**, zamjenik direktora *Instituta socijalne inkluzije*.

„Još ima dosta otvorenih pitanja što taj status zaista donosi. Uzmimo primjer zapošljavanja u javnim institucijama. Na osnovu konkursa koji se raspisuju za ta radna mjesta vidi se da je jedan od glavnih kriterijuma crnogorsko državljanstvo”, kaže Đukanović. On napominje da takva situacija limitira mogućnosti Roma i Egipćana iz raseljeničke populacije jer su usmjereni na privatne poslodavce.

Na konferenciji održanoj 21. decembra prošle godine o pravnom položaju Roma i Egipćana ocijenjeno je da su pripadnici romske i egipćanske populacije, i pored ustavno garantovanih prava, i dalje na margini društva. Stoga je neophodno regulisanje njihovog pravnog statusa, kako bi bili korisnici svih servisa koje nudi Crna Gora u skladu sa pravnim propisima.

Iz Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) tvrde da se osoba sa ovim statusom može zaposliti u različitim

institucijama ali nigdje se ne može naći popis ili spisak ustanova u kojima je to moguće.

Samostalni savjetnik u MUP-u **Bojan Bugarin** istakao je da ta populacija prvo treba da riješi pitanje boravka u našoj zemlji, te da će sva prava koja mogu da koriste doći kasnije.

Andrija Đukanović smatra da je nepotrebno praviti takva ograničenja jer se radi o ljudima koji su svoju sudbinu vezali za Crnu Goru i ako već imaju ista prava u oblastima obrazovanja i zdravstva da bi trebalo da imaju ista prava i u oblasti zapošljavanja.

Bugarin je saopštio da je od više od 9.000 zahtjeva koje su podnijela raseljena i interno raseljena lica, tek nekoliko stotina tražilo privremeni boravak, a većina stalno nastanjenje.

„Ovaj status stranca nam ne znači ništa. Osim da nas policija ne maltretira jer nemam neku identifikaciju. Sve ostalo je tek slovo na papiru“, kaže **Bekim Kurteši** (39). „Ali možda su u pravu. Zašto bi nas zapošljavali kad ne možemo da glasamo. Da možemo,

Bekim Kurteši: „Ovaj status stranca nam ne znači ništa.

Osim da nas policija ne maltretira jer nemam neku identifikaciju. Ali možda su u pravu. Zašto bi nas zapošljavali kad ne možemo da glasamo. Da možemo, odmah bi nas zaposlili”

odmah bi nas zaposlili“.

Naši sagovornici se plaše da su istinite priče da jedna od vladajućih partija planira da upotpuni 20 radnih mjesta u J.P. *Čistoća* tako što će isto preduzeće dati otkaz radnicima koji imaju pravni status sa stalnim ili privremenim nastanjenjem.

Elvis BERIŠA

ERSTE Stiftung

Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2012-2013
This project has been supported by ERSTE Foundation